

<https://doi.org/10.59546/18290744-2024.7-9-85>

ԳԵՎՈՐԳ ԻՍՐԱՅԵԼՅԱՆ
*իրավաբանական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ,
ՀՀ ԳԱԱ փորձաքննությունների ազգային բյուրոյի
քրեաբանության կիրառական հիմնախնդիրների
գիտահետազոտական կենտրոնի պետ,
Եվրասիա միջազգային համալսարանի դասախոս*

GEVORG ISRAYELIAN
*Candidate of Law, Associate Professor,
Head of the Scientific Research Center of
Applied Problems in Criminology of
National Bureau of Expertises of the National Academy of
Sciences of the Republic of Armenia,
Lecturer at Eurasia International University*

ГЕВОРГ ИСРАЕЛЯН
*Кандидат юридических наук, доцент,
начальник Научно-исследовательского центра
прикладных проблем криминологии
Национального бюро экспертиз
Национальной академии наук Республики Армения,
преподаватель Международного университета Евразия*

**ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ԵՎ ՀԱՂՈՐԴԱԿՑԱԿԱՆ ՏԵԽՆՈԼՈԳԻԱՆԵՐԻ
ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ՄԻՋՈՑՈՎ ԿԱՏԱՐՎՈՂ ՀԱՓՇՏԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ՏԻՊԱՅԻՆ ՄԵԽԱՆԻԶՄՆԵՐԸ ԵՎ ԿԱՆԽԱՐԳԵԼՄԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ**

**TYPICAL MECHANISMS OF THEFT, COMMITTED THROUGH THE USE
OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES
AND PREVENTIVE MEASURES IN THE REPUBLIC OF ARMENIA**

**ТИПИЧНЫЕ МЕХАНИЗМЫ ХИЩЕНИЙ, СОВЕРШАЕМЫХ
ПОСРЕДСТВОМ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННО-
КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ, И МЕРЫ ИХ
ПРЕДУПРЕЖДЕНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ АРМЕНИЯ**

Ներածություն

Վիճակագրական տվյալները վկայում են, որ վերջին տարիներին քրեաբանական բացասական միտում՝ լայն տարածում են ստացել տեղեկատվական և հաղորդակցական տեխնոլոգիաների օգտագործման միջոցով կատարվող հափշտակությունների դեպքերը (2021 թվականին արձանագրվել է 181, 2022-ին՝ 461, 2023-ին՝ 630 դեպք)¹: Չնայած դրան՝ Հայաստանի Հանրապետությունում տվյալ խնդիրը գիտական մակարդակով ամբողջովին ուսումնասիրված չէ: Նշվածը պայմանավորում է սույն հետազոտության անհրաժեշտությունը, արդիականությունը և նորոպը:

Հետազոտության նպատակն է ուսումնասիրել տեղեկատվության և հաղորդակցական տեխնոլոգիաների օգտագործման միջոցով կատարվող հափշտակությունների տիպային մեխանիզմները, դրա հիման վրա ներկայացնել կանխարգելման առաջարկություններ:

Հիմնական հետազոտություն

Տեղեկատվական և հաղորդակցական տեխնոլոգիաների օգտագործման միջոցով կատարվող հափշտակությունների տիպային մեխանիզմները

Քրեական գործերի՝ մեր կողմից կատարված ուսումնասիրության արդյունքները հավաստում են, որ տեղեկատվական և հաղորդակցական տեխնոլոգիաների օգտագործման միջոցով կատարվող հափշտակություններին բնութագրական են հետևյալ տիպային մեխանիզմները.

1. Տուժողի «Իդրամ» դրամապանակին հասանելիություն ստանալը

Հանցավորը, որը հաճախ քրեակատարողական հիմնարկի կալանավոր է, «Viber» և «WhatsApp» հավելվածներով զանգահարում է տարբեր անձանց՝ հայտնելով, թե իբրև սխալմամբ գումար է փոխանցել նրանց «Իդրամ» դրամապանակներին և խնդրում տրամադրել նրանց հեռախոսահամարներին ստացված գաղտնաբառերը: Դրանք ձեռք բերելուց հետո նա հասանելիություն է ստանում տուժողների «Իդրամ» դրամապանակներին և, համապատասխան տվյալը մուտքագրելով, նրանց անունից կնքում է վարկային պայմանագրեր:

2. Տուժողի բանկային քարտի տվյալներին հասանելիություն ստանալը

Այս մեխանիզմն ընդգրկում է հետևյալ եղանակները.

1) Անհայտ անձը «WhatsApp» հավելվածի միջոցով կապ է հաստատում քաղաքացու հետ՝ «List.am» կայքում տեղադրված նրա հայտարարության տվյալներով: Գումար փոխանցելու պատրվակով հանցավորն ուղարկում է «Հայ Փոստի» հղում, որտեղ տուժողը լրացնում է իր բանկային քարտի տվյալները, ինչից հետո անհայտ անձը հափշտակում է քարտին առկա գումարը:

2) «WhatsApp» հավելվածով կամ բանկի տարբերանշանով այլ բջջային հավելվածով կամ բանկի հեռախոսահամարով քաղաքացու հետ կապ հաստատած անձը ներկայանում է որպես տվյալ բանկի աշխատակից, հավելվածի անվտանգությունն ապահովելու պատրվակով խաբեությամբ տիրանում է տուժողի բանկային քարտի տվյալներին և հաշվեհամարից կանխիկացնում գումար կամ առցանց վարկ ձևակերպում:

3) Պատիժը կրելու ընթացքում գումար հափշտակելու դիտավորությամբ քրեակատարողական հիմնարկից՝ իր կողմից ապօրինի օգտագործվող բջջային հեռախոսների միջոցով

¹ Տե՛ս Հայաստանի Հանրապետության դատախազության 2022 թվականի գործունեության մասին հաղորդում, էջ 19 // https://www.prosecutor.am/storage/dynamic_web_pages/rep_50_8560351818.pdf, Հայաստանի Հանրապետության դատախազության 2023 թվականի գործունեության մասին հաղորդում, էջեր 16-17 // https://www.prosecutor.am/storage/dynamic_web_pages/dyn_page_285_1465690793.pdf (վերջին մուտք՝ 23.07.2024թ.):

ստանալով համացանցի հասանելիություն՝ հանցավորը մուտք է գործում «Odnoklasniki.ru» կայք, որտեղ, բացելով անհատական էջ, ծանոթանում է տուժողի հետ, նրա հետ ստեղծում կեղծ մտերմիկ հարաբերություններ: Հետագայում, տուժողի վստահությունը չարաշահելու եղանակով՝ հանցավորը նրանից պահանջում է բանկային քարտի թվային տվյալները, որոնց միջոցով կատարում դրամական միջոցների հափշտակություն:

4) Հանցավորը սոցիալական կայքի միջոցով անձնական ծանոթություն է հաստատում տուժողի հետ, առաջարկում գնալ թատրոն և տոմսի համար վճարելու նպատակով նրան համոզում է բանկային քարտի տվյալները լրացնել իր կողմից ուղարկված՝ ֆիշինգային կայքում ստեղծված կեղծ վճարային համակարգի հղմանը: Տուժողը լրացնում է բանկային քարտի տվյալները, կատարում վճարում, սակայն ստանում է մերժում և առաջարկ՝ դիմել վաճառքը սպասարկող բաժին: Դիմելով այդ բաժին՝ տուժողից ճշտում են քարտին առկա ողջ գումարի չափը և, իմանալով դա, հափշտակում այն:

Այս մեխանիզմով կատարվող հափշտակությունների պարագայում հանցավորները, որպես կանոն, ձեռք են բերում կրիպտոարժույթ, որի շարժը վերահսկելի չէ, կամ հափշտակված գումարները փոխանցվում են հանցավորների կողմից տնօրինվող, սակայն այլ անձանց պատկանող բանկային քարտերին, որոնցից այնուհետև կանխիկացվում կամ փոխանցվում են Հայաստանում գործունեություն ծավալող բուքմեյքերական ընկերությունների խաղային հաշիվներին:

3. Տուժողի գումարին հասանելիություն ստանալը

Այս մեխանիզմը ևս ներառում է տարբեր եղանակներ.

1) Հանցավորը «Facebook» կամ «Instagram» սոցիալական կայքով ներկայանում է որևէ կազմակերպության, օրինակ՝ «Գազպրոմ» ընկերության մենեջեր կամ ֆինանսական խորհրդատու, ներդրումային կեղծ կայքերում ներդրում կատարելու և եկամուտի հետ միասին հետ փոխանցելու պատրվակով տուժողից պահանջում և փոխանցման միջոցով ստանում է գումար, սակայն փոխանցելուց հետո խաբեությամբ հափշտակում է այն:

2) Անհայտ անձը «Facebook.com» սոցիալական ցանցում, տուժողի՝ արտերկրում, որպես կանոն, ԱՄՆ-ում կամ ՌԴ-ում գտնվող ընկերոջ անունով և նկարներով ֆեյսբուքյան էջ է բացում ու խաբեությամբ տիրանում որպես օգնություն տուժողի կողմից «Թեյ-Սեյ» հավելվածով կամ այլ էլեկտրոնային եղանակով փոխանցված գումարին:

Ընդհանրացնելով վերոգրյալը՝ կարելի է փաստել, որ քննարկվող հանցագործությունների մեխանիզմում գլխավոր դերը, որպես կանոն, պատկանում է գոհային գործոնին: Այլ խոսքով՝ հիշատակված հանցագործությունների կատարումը գերազանցապես պայմանավորում է տուժողի անձնային, վարքային հատկանիշները, իսկ երբեմն նաև հանցավորի հետ փոխհարաբերությունների բնույթը: Տուժողներին բնութագրական անձնային հատկանիշներն են՝ դյուրահավատությունը, անշրջահայացությունը, թեթևամտությունը, տեղեկատվական տեխնոլոգիաներից օգտվելու նվազ կարողությունները: Նշված անձնային հատկանիշներին համապատասխան՝ կոնկրետ իրադրությունում տուժողները, որպես կանոն, դրսևորում են դասավորվող իրադրությունը ճիշտ գնահատելու անկարողություն, հայտնվում են մոլորության մեջ, երբեմն էլ անհեռատեսորեն հաստատում են վտանգավոր կապեր²:

Ձոհային գործոնից բացի՝ խնդրո առարկա հանցագործությունների կատարմանը նպաստում է իրավապահ մարմինների տեխնիկական սուղ հնարավորությունները³:

² Տե՛ս *Իսրայելյան Գ.*, Համակարգչային հափշտակության ընդհանուր զոհաբանական կանխարգելման արդի խնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում // Դատական իշխանություն, ապրիլ-հունիս 2024, 4-6 (298-300), էջ 43:

³ Տե՛ս *Իսրայելյան Գ.*, Հայաստանի Հանրապետությունում թմրամիջոցների ապօրինի շրջանառությունը և իրացումը

Տեղեկատվական և հաղորդակցական տեխնոլոգիաների օգտագործման միջոցով կատարվող հափշտակությունների կանխարգելման առաջարկություններ

Հաշվի առնելով խնդրո առարկա հանցագործությունների կատարման առանձնահատկությունները՝ հատուկ կանխարգելման կազմակերպման ուղղությամբ առաջարկում ենք.

1) լուծել իրավապահ մարմինների տեխնիկական վերազինման, համապատասխան հավելվածներ հասանելիության հարցը, մասնավորապես՝ պարբերաբար համագործակցել «Chainalysis» ընկերության տարածաշրջանային ներկայացուցչության հետ՝ հատկապես «Reactor» ծրագրային ապահովումից օգտվելու ժամանակավոր արտոնագրեր ստանալու նպատակով, որի միջոցով հնարավոր է տեղեկություններ ստանալ Հայաստանի Հանրապետությունում շրջանառվող կիրառությունների վերաբերյալ,

2) իրականացնել Հայաստանի Հանրապետության տեղեկատվական տիրույթի, մասնավորապես՝ դոմենային տիրույթի և հայտնի սոցիալական ցանցերի հայկական սեգմենտի մշտադիտարկում, օպերատիվորեն հայտնաբերել համացանցում անօրինական բովանդակությամբ համապատասխան տեղեկատվություն և համարժեք արձագանքել դրան:

Խնդրո առարկա հանցագործությունների կանխարգելման համար հատկապես արդյունավետ են զոհաբանական բնույթի կանխարգելիչ միջոցառումները: Նկատի ունենալով տուժողի անձնային, վարքային հատկանիշները, հանցավորի հետ փոխհարաբերությունների բնույթը՝ առաջարկում ենք իրականացնել զոհաբանական կանխարգելիչ հետևյալ միջոցառումները.

1) բնակչության շրջանում անցկացնել տեղեկատվական և հաղորդակցական տեխնոլոգիաների օգտագործման միջոցով կատարվող հափշտակությունների զոհաբանական հարցերով սեմինարներ, քննարկումներ և այլ միջոցառումներ,

2) նպատակաուղղված օգտագործել մեդիայի հնարավորությունները, օրինակ՝ իրականացնել մեդիահրապարակումներ զոհային վարքի ձևավորմանը նպաստող գործոնների և հետևանքների վերաբերյալ,

3) ուսումնական հաստատություններում կազմակերպել զոհաբանական դաստիարակության ուղղվածություն ունեցող պարապմունքներ,

4) իրավապահ մարմինների միջոցով բնակչության շրջանում անցկացնել իրազեկման միջոցառումներ այն մասին, թե ինչպես խուսափել զոհածին իրավիճակից, ինչպիսի վարքագիծ դրսևորել համացանցային կասկածելի ծանոթությունների առաջարկ ստանալիս, ում դիմել տեղեկատվական և հաղորդակցական տեխնոլոգիաների միջոցով հափշտակությունից տուժելու դեպքում, ինչպես նաև տեղեկատվություն տարածել նշված մեխանիզմով հափշտակություններ կատարողի անձի առանձնահատկությունների, հանցանքի կատարման արդի ձևերի մասին⁴:

Եզրակացություն

Մեր կողմից կատարված հետազոտության արդյունքները վկայում են, որ.

1. Վիճակագրական տվյալների համաձայն՝ վերջին տարիներին քրեաբանական բացասական միտում՝ լայն տարածում են գտել տեղեկատվական և հաղորդակցական տեխնոլո-

տեղեկատվության և հաղորդակցական տեխնոլոգիաների օգտագործման միջոցով (քրեաբանական տեսանկյուն) // Իրավունքի արդի հիմնախնդիրները: Գիտական հոդվածների ժողովածու / ՀՀ ՆԳՍ կրթահամալիր: - Եր., ՄՌԱՎ ՊՐԻՆՏ, 2024, էջ 36:

⁴ Տե՛ս *Իսրայելյան Գ.*, Համակարգչային հափշտակության ընդհանուր զոհաբանական կանխարգելման արդի խնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում // Դատական իշխանություն, ապրիլ-հունիս 2024, 4-6 (298-300), էջ 45:

գիտելի օգտագործման միջոցով կատարվող հափշտակությունների դեպքերը: Այդ հանցագործությունների կանխարգելման կազմակերպման համար անհրաժեշտ է բացահայտել դրանց կատարման մեխանիզմը:

2. Համակարգչային հափշտակությունները կատարվում են հետևյալ տիպային մեխանիզմներով՝ խաբեությամբ կամ վստահությունը չարաշահելու տարբեր եղանակներով տուժողի «Իդրամ» դրամապանակներին, բանկային քարտի տվյալներին, գումարին հասանելիություն ստանալով:

3. Հիշատակված հանցագործությունների կատարումը, որպես կանոն, պայմանավորում է տուժողի անձնային, վարքային հատկանիշները, իսկ երբեմն նաև հանցավորի հետ փոխհարաբերությունների բնույթը: Տուժողներին բնութագրական անձնային հատկանիշներն են՝ դյուրահավատությունը, անշրջահայացությունը, թեթևամտությունը, տեղեկատվական տեխնոլոգիաներից օգտվելու նվազ կարողությունները: Նշված անձնային հատկանիշներին համապատասխան՝ կոնկրետ իրադրությունում տուժողները, որպես կանոն, դրսևորում են դասավորվող իրադրությունը ճիշտ գնահատելու անկարողություն, հայտնվում են մոլորության մեջ, երբեմն էլ անհեռատեսորեն հաստատում են վտանգավոր կապեր:

Ձոռային գործոնից բացի՝ խնդրո առարկա հանցագործությունների կատարմանը նպաստում է իրավապահ մարմինների տեխնիկական սուղ հնարավորությունները:

4. Խնդրո առարկա հանցագործությունների հատուկ կանխարգելման ուղղությամբ անհրաժեշտ է լուծել իրավապահ մարմինների տեխնիկական վերագինման, համապատասխան հավելվածներ հասանելիության հարցը, իրականացնել Հայաստանի Հանրապետության տեղեկատվական տիրույթի մշտադիտարկում, օպերատիվորեն հայտնաբերել համացանցում անօրինական բովանդակությամբ համապատասխան տեղեկատվություն և համարժեք արձագանքել դրան:

5. Տեղեկատվական և հաղորդակցական տեխնոլոգիաների օգտագործման միջոցով կատարվող հափշտակությունների կանխարգելման համար հատկապես արդյունավետ են զոհաբանական բնույթի կանխարգելիչ միջոցառումները: Այս ուղղությամբ անհրաժեշտ է բնակչության շրջանում անցկացնել տեղեկատվական և հաղորդակցական տեխնոլոգիաների միջոցով կատարվող հափշտակությունների զոհաբանական հարցերով սեմինարներ, քննարկումներ և այլ միջոցառումներ, նպատակաուղղված օգտագործել մեդիայի հնարավորությունները, օրինակ՝ իրականացնել մեդիահարապարակումներ զոհային վարքի ձևավորմանը նպաստող գործոնների և հետևանքների վերաբերյալ, ուսումնական հաստատություններում կազմակերպել զոհաբանական դաստիարակության ուղղվածություն ունեցող պարապմունքներ, իրավապահ մարմինների միջոցով բնակչության շրջանում անցկացնել իրազեկման միջոցառումներ:

Ամփոփագիր: Վիճակագրական տվյալները վկայում են, որ վերջին տարիներին քրեաբանական բացասական միտում՝ լայն տարածում են գտել տեղեկատվական և հաղորդակցական տեխնոլոգիաների օգտագործման միջոցով կատարվող հափշտակությունների դեպքերը, ինչը պայմանավորում է այդ խնդրի հետազոտության անհրաժեշտությունը:

Հեղինակի հետազոտության արդյունքները վկայում են, որ տեղեկատվական և հաղորդակցական տեխնոլոգիաների օգտագործման միջոցով կատարվող հափշտակությունների տիպային մեխանիզմներն են՝ խաբեության կամ վստահությունը չարաշահելու տարբեր եղանակներով տուժողի «Իդրամ» դրամապանակներին, բանկային քարտի տվյալներին, գումարին հասանելիություն ստանալը: Ակնհայտ է, որ քննարկվող հանցագործությունների մեխանիզմում գլխավոր դերը, որպես կանոն, պատկանում է զոհային գործոնին: Այլ խոսքով՝ հիշատակված հանցագործությունների կատարումը գերազանցապես պայմանավորում է տուժողի անձնային, վարքային հատկանիշ-

ները, իսկ երբեմն նաև հանցավորի հետ փոխհարաբերությունների բնույթը:

Խնդրո առարկա հանցագործությունների հատուկ կանխարգելման ուղղությամբ հեղինակն առաջարկում է լուծել իրավապահ մարմինների տեխնիկական վերազինման, համապատասխան հավելվածներ հասանելիության հարցը, իրականացնել Հայաստանի Հանրապետության տեղեկատվական տիրույթի մշտադիտարկում, օպերատիվորեն հայտնաբերել համացանցում անօրինական բովանդակությամբ համապատասխան տեղեկատվություն և համարժեք արձագանքել դրան:

Ձոհաբանական կանխարգելման ուղղությամբ հեղինակն առաջարկում է բնակչության շրջանում անցկացնել տեղեկատվական և հաղորդակցական տեխնոլոգիաների միջոցով կատարվող հափշտակությունների զոհաբանական հարցերով սեմինարներ, քննարկումներ և այլ միջոցառումներ, նպատակաուղղված օգտագործել մեդիայի հնարավորությունները, ուսումնական հաստատություններում կազմակերպել զոհաբանական դաստիարակության ուղղվածություն ունեցող պարապմունքներ, իրավապահ մարմինների միջոցով բնակչության շրջանում անցկացնել իրազեկման միջոցառումներ:

Annotation. Statistical data show that in recent years there has been a negative criminological trend – cases of theft using information and communication technologies have become more frequent, which determines the need to study this problem.

The results of the author's research indicate that the typical mechanisms of theft carried out using information and communication technologies are obtaining access to Idram wallets, bank card data and the victim's funds by various means of deception or abuse of trust. It is obvious that the main role in the mechanism of the crimes under discussion, as a rule, belongs to the victim factor. In other words, the commission of these crimes largely determines the personal and behavioral characteristics of the victim, and sometimes the nature of the relationship with the perpetrator. In addition to the victim factor, the commission of the crimes in question is facilitated by the limited technical capabilities of law enforcement agencies.

In the direction of special prevention of the crimes under consideration, the author proposes to resolve the issue of technical re-equipment of law enforcement agencies, provide access to relevant applications, monitor the information space of the Republic of Armenia, promptly identify relevant information of illegal content on the Internet and adequately respond to it.

In order to victimological prevention, it is necessary to hold seminars, discussions and other events among the population on victimological issues of these crimes, carry out media publications of appropriate content, organize victimological and educational classes in educational institutions, conduct explanatory events by law enforcement agencies.

Аннотация. Данные статистики показывают, что в последние годы наметилась негативная криминологическая тенденция – участились случаи хищений с использованием информационно-коммуникационных технологий, что определяет необходимость исследования данной проблемы.

Результаты исследования автора указывают, что типичными механизмами хищений, осуществляемых с использованием информационно-коммуникационных технологий, являются получение доступа к электронным кошелькам «Idram», данным банковских карт и денежным средствам потерпевшего различными способами обмана или злоупотребления доверием. Очевидно, что основная роль в механизме обсуждаемых преступлений, как правило, принадлежит виктимному фактору. Иными словами, совершение указанных преступлений во многом определяют личностные и поведенческие особенности потерпевшего, а иногда и характер взаимоотношений с преступником. Помимо виктимного фактора, совершению рассматриваемых преступлений способствуют ограниченные технические возможности правоохранительных органов.

По направлению специального предупреждения рассматриваемых преступлений автор предлагает разрешить вопрос технического перевооружения правоохранительных органов, обеспечить доступ к соответствующим приложениям, осуществлять мониторинг информационного пространства Республики Армения, оперативно выявлять в сети Интернет соответствующую информацию противоправного содержания и адекватно реагировать на нее.

С целью виктимологического предупреждения рассматриваемых преступлений необходимо среди населения проводить семинары, дискуссии и другие мероприятия по виктимологическим вопросам указанных преступлений, осуществлять медиа-публикации соответствующего содержания, в образовательных учреждениях организовать занятия виктимологического-воспитательного характера, правоохранительными органами проводить разъяснительные мероприятия.

Բանալի բառեր - տեղեկատվական և հաղորդակցական տեխնոլոգիաներ, հափշտակություն, կանխարգելում:

Keywords: information and communication technologies, theft, prevention.

Ключевые слова: информационные и коммуникационные технологии, хищение, предупреждение.

Օգտագործված գրականության ցանկ

1. Իսրայելյան Գ., Համակարգչային հափշտակության ընդհանուր զոհաբանական կանխարգելման արդի խնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում // Դատական իշխանություն, ապրիլ-հունիս 2024, 4-6 (298-300), էջեր 41-48:

2. Իսրայելյան Գ., Հայաստանի Հանրապետությունում թմրամիջոցների ապօրինի շրջանառությունը և իրացումը տեղեկատվության և հաղորդակցական տեխնոլոգիաների օգտագործման միջոցով (քրեաբանական տեսանկյուն) // Իրավունքի արդի հիմնախնդիրները: Գիտական հոդվածների ժողովածու / ՀՀ ՆԳՆ կրթահամալիր: - Եր., ՄՌԱՎ ՊՐԻՆՏ, 2024, էջեր 34-44:

3. Հայաստանի Հանրապետության դատախազության 2022 թվականի գործունեության մասին հաղորդում
// https://www.prosecutor.am/storage/dynamic_web_pages/rep_50_8560351818.pdf:

4. Հայաստանի Հանրապետության դատախազության 2023 թվականի գործունեության մասին հաղորդում // https://www.prosecutor.am/storage/dynamic_web_pages/dyn_page_285_1465690793.pdf:

Իսրայելյան Գ. - ՀՀ ԳԱԱ փորձաքննությունների ազգային բյուրոյի քրեաբանության կիրառական հիմնախնդիրների գիտահետազոտական կենտրոնի պետ, Եվրասիա միջազգային համալսարանի դասախոս, իրավաբանական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ, էլիասցե՝ g_i_1979@mail.ru:

Ներկայացվել է խմբագրություն 07.11.2024 թ., տրվել է գրախոսության 07.11.2024 թ., երաշխավորվել է Հյուսիսային համալսարանի իրավագիտության ամբիոնի վարիչ, իրավաբանական գիտությունների թեկնածու Ա. Խեչոյանի կողմից, ընդունվել է տպագրության 18.11.2024 թ.: